

การส่งเสริมมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ สู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

พรประภา ลินธุนาวา¹

บทคัดย่อ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศึกษา มาตรฐานและพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์และได้สร้างกรอบแนวคิดมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต มีองค์ประกอบ 12 มิติ เพื่อเป็นกรอบในการรายงานสถานการณ์ทางสังคมเป็นประจำทุกปี ทั้งระดับประเทศ และระดับจังหวัด รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการบูรณาการการดำเนินงานพัฒนาสังคมของหน่วยงานในระดับจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในการผู้ศึกษา เรื่อง “การส่งเสริมมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ สู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่” เพื่อส่งเสริม สร้างความรู้ ความเข้าใจและการใช้ประโยชน์มาตรฐาน และตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ครอบคลุม 76 จังหวัด เพื่อส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการประมวลผลการออกรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของชุมชน ครอบคลุม 76 จังหวัด และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของการสร้างสังคมที่มีหลักประกันของความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์โดยภาพรวมเฉลี่ย 76 พื้นที่เท่ากับร้อยละ 70.63 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงปานกลาง จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์โดยภาพรวมสูงสุด 5 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดพิจิตร 76.04 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงสูง รองลงไป คือ จังหวัดเลย 75.77 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงสูง จังหวัดแพร่ 74.06 จังหวัดระยอง 73.05 และจังหวัดปราจีนบุรี ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงปานกลางปานกลาง มีจังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ 76 พื้นที่ จำนวน 39 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมต่ำสุด มีค่าดัชนี 64.83 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงต่ำ ทั้งนี้ พม. ได้ดำเนินการจัดทำและปรับปรุงคู่มือแนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ นอกจากนี้ พม. ควรพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ให้แก่ เจ้าหน้าที่ สนง.พมจ. และผู้แทน อปท. 76 จังหวัด

คำสำคัญ : การพัฒนาสังคม/ ความมั่นคงของมนุษย์/ กรอบความมั่นคงของมนุษย์/ มาตรฐานและพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์/ ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์/ การส่งเสริมมาตรฐานและพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์/ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

¹ รัชการการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. บทนำ

ความมั่นคงของมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประชากรอันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการปฏิบัติในด้านอื่นๆ ประชาชนจะต้องได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในการพัฒนาศักยภาพของตน ซึ่งถือเป็น เรื่องของการสร้าง “ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security)”

การสร้าง “ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security)” ต้องอาศัยทุกภาคส่วนทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด โดยการทำงานขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายการสร้างสังคมที่มีหลักประกันของความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งต้องเกิดจากการสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยการดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อใช้ในการประเมินและติดตามการพัฒนาในด้านต่างๆ ในภาพรวมของประเทศ ที่ผ่านมา การดำเนินการสร้าง “ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security)” ในประเทศไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์แต่ละด้านในลักษณะแบบแยกส่วน ต่างหน่วยงานต่างดำเนินงาน รวมถึงขาดการบูรณาการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ขึ้น เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคล่องตัวในทางปฏิบัติ

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ.2545 กำหนดให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรม และความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ การที่มนุษย์จะมีความมั่นคงในชีวิตได้จะต้องได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ปลอดภัย การสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ พม.จึงเป็นกระทรวงหลักทางด้านสังคม มีหน้าที่จะต้องบ่งชี้สถานการณ์ของสังคม จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือประเมินสถานการณ์ทางสังคมที่เที่ยงตรง ชัดเจน และครอบคลุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ในปี 2554 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำการศึกษามาตรฐานและพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ โดยการทบทวน ประมวลองค์ความรู้ กรอบแนวคิดด้านความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดนิยาม กรอบแนวคิดมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต มีองค์ประกอบ 12 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สุขภาพ อาหาร การศึกษา การมีงานทำและรายได้ครอบครัว ชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิและความเป็นธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน ทั้งนี้ พม. ได้ใช้ประโยชน์จากมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 12 มิติ ดังกล่าว เป็นกรอบในการรายงานสถานการณ์ทางสังคมเป็นประจำทุกปี ทั้ง

ระดับประเทศและระดับจังหวัด รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการบูรณาการการดำเนินงานพัฒนาสังคมของหน่วยงานในระดับจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2550 ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาเพิ่มเติม ในประเด็น 1. ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่นำเสนอเป็นทศนิยม ควรแปลงเป็นร้อยละ จะทำให้ค่าวัดการดำเนินงานได้ง่ายและชัดเจนกว่า 2. กำหนดตัวชี้วัดอื่นๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของประเทศไทยเองเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากตัวชี้วัดบางตัวอาจไม่สามารถสะท้อนข้อเท็จจริงของสังคมไทย และอาจมีจำนวนตัวชี้วัดที่น้อยเกินไป เช่น วัฒนธรรม สิทธิและความเป็นธรรม เป็นต้น 3. การกำหนดดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ระดับท้องถิ่น ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้พิจารณากำหนดเองและทดลองใช้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองต่อไป

ด้านการนำมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัตินั้น ในปีงบประมาณ 2555 พ.ม. ได้ดำเนินการโครงการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ โดยการส่งเสริม สร้างความรู้ ความเข้าใจและการใช้ประโยชน์มาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการประมวลผลการออกรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของชุมชน รวมทั้งการประมวลผลการออกรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของชุมชน โดยดำเนินการ ในพื้นที่ 4 ภาค ที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จำนวน 32 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง และต่อมาในปีงบประมาณ 2556 ได้ขยายพื้นที่เป็น 76 จังหวัด จังหวัดละ 1 พื้นที่

ดังนั้น เพื่อเป็นการเผยแพร่ขยายผลมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการขยายพื้นที่ดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศทั้ง 76 จังหวัดๆ ละ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการใช้เป็นเครื่องมือประเมินสถานการณ์ทางสังคมของประชาชนและชุมชน เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในระดับประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านและรายบุคคลได้ โดยในส่วน พ.ม. สามารถรายงานผลสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศ และสนับสนุนข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงของมนุษย์และการกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการได้ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาและผลักดัน เรื่อง “การส่งเสริมมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ สู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่” ขึ้น เพื่อส่งเสริม สร้างความรู้ ความเข้าใจและการใช้ประโยชน์มาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ครอบคลุม 76 จังหวัด เพื่อส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการประมวลผลการออกรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของชุมชน ครอบคลุม 76 จังหวัด และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของการสร้างสังคมที่มีหลักประกันของความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริม สร้างความรู้ ความเข้าใจและการใช้ประโยชน์มาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ครอบคลุม 76 จังหวัด

2.2 เพื่อส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการประมวลผลการออกรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคมของชุมชน ครอบคลุม 76 จังหวัด

2.3 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของการสร้างสังคมที่มีหลักประกันของความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน

3. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาการส่งเสริมมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์สู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 76 จังหวัดๆ ละ 1 แห่ง และขยายผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจ และสมัครใจในการนำมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปพัฒนาสังคมและชุมชนท้องถิ่น

4. คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

4.1 การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เพื่อประชาชนจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพอนามัย การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ประชาชนได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างมีระบบ

4.2 ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

4.3 กรอบความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง ความมั่นคงของมนุษย์ 12 มิติ คือ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย อาหาร การศึกษา การมีงานทำและรายได้ ครอบครัว ชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิและความเป็นธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรและพลังงาน และธรรมาภิบาล ความมั่นคงของมนุษย์เหล่านี้ถูกประเมินให้ปรากฏค่าเป็นตัวเลข หรือสัมประสิทธิ์ผ่านทางตัวชี้วัดที่เลือกใช้

4.4 มาตรฐานและพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดระดับ ประเมินสถานการณ์ และการสร้างหลักประกันของความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์อันแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ประกอบด้วยความมั่นคงของมนุษย์ 12 มิติ ซึ่งเป็นกรอบในการรายงาน

สถานการณ์ทางสังคมเป็นประจำทุกปี ทั้งระดับประเทศและระดับจังหวัด รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการบูรณาการการดำเนินงานพัฒนาสังคมของหน่วยงานในระดับจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.5 ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ (Composite Human Security Index : CHSI) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการประมวลผลข้อมูลจากตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ที่แสดงถึงระดับความมากน้อยของความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมหรือในแต่ละมิติ โดยมาจากการเก็บข้อมูลรายบุคคล แล้วประมวลผลข้อมูลนำเสนอในรูปของตัวเลขที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 100

4.6 การส่งเสริมมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงการนำมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปใช้ปฏิบัติเพื่อสร้างความมั่นคงของมนุษย์ขึ้นในสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

4.7 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตาม ต้องขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์ และจะต้องทำเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตในทุกๆ ด้านขององค์กร ชุมชน และสังคมที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

5. แนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบการดำเนินงาน แผนงาน ขออนุมัติหลักการโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนคณะทำงานพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ คณะทำงานพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 สรรหากล้องปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 76 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 5 สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม 76 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 6 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวนผลการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ประจำปี 2555 ให้แก่เจ้าหน้าที่สนง.พมจ. และผู้แทน อบท. 32 จังหวัดในพื้นที่ดำเนินงานตามโครงการในปีงบประมาณ 2555

ขั้นตอนที่ 7 ปรับปรุงคู่มือแนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2556

ขั้นตอนที่ 8 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ให้แก่ เจ้าหน้าที่สนง.พมจ. และผู้แทน อบท. 76 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 9 ส่งเสริม อปท. 76 จังหวัด ใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์เป็นกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน และประมวลผลเป็นรายงานสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 10 ออกติดตามการดำเนินงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ทั้ง 4 ภาค

ขั้นตอนที่ 11 รวบรวมข้อมูลจาก 76 พื้นที่ วิเคราะห์ ประมวลผล พร้อมรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมและส่งคืนพื้นที่

6. ผลการศึกษา

ผลการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้พัฒนาคู่มือแนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ ปี 2555 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ดำเนินการ 32 จังหวัด (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 32 แห่ง) จากการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์สู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่” และการติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ 4 ภาค ผู้ศึกษาพบว่า ท้องถิ่น/ชุมชนมีสถานการณ์ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ใน 12 มิติแตกต่างกันไปตามบริบทภูมิสังคมของพื้นที่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่นำไปพิจารณาประกอบร่วมกับข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือสำรวจความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาของท้องถิ่น/ชุมชนได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต ผลที่เกิดขึ้นคือ กระทรวง พม. ได้รับประโยชน์จากพื้นที่เกิดการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างกระทรวง พม. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ เกิดความตระหนักรู้และเข้าใจร่วมกันถึงเป้าหมายของการดำเนินงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมิติความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ คือ เกิดการเรียนรู้งานด้านมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ทราบถึงประโยชน์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นได้ ซึ่งจากการดำเนินโครงการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ ปี ๒๕๕๕

ต่อมาในการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ ปี 2556” ใช้กระบวนการศึกษาในเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (เมื่อได้จำนวนประชากรแล้วให้นำไปเทียบกับตารางของ Taro Yamane ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 95 จะได้จำนวนขนาดตัวอย่างที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล) ใน 4 ภาค 76 จังหวัดละ 1 อปท. โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) และทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยมาตรฐานดังกล่าวจะมีองค์ประกอบครอบคลุม 12 มิติ อันได้แก่ 1) ที่อยู่อาศัย 2) สุขภาพ 3) อาหาร 4) การศึกษา 5) การมีงานทำและมีรายได้ 6) ครอบครัว 7) ชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม 8) ศาสนาและวัฒนธรรม 9) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 10) สิทธิและความเป็นธรรม 11) การเมือง และ 12) สิ่งแวดล้อมทรัพยากร/พลังงาน ดังนั้นคำอธิบาย ความมั่นคงของมนุษย์จึงหมายถึงการที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้าน

สิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ปี 2556 เริ่มต้นจากการกำหนดกรอบการดำเนินงาน แผนงาน ขออนุมัติหลักการโครงการ ทบทวน คณะทำงานพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ คณะทำงานพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ สรรหาคำกรรณการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 76 จังหวัด สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม 76 จังหวัด จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวนผลการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ประจำปี 2555 ให้แก่เจ้าหน้าที่สนง.พมจ. และผู้แทน อบท. 32 จังหวัดในพื้นที่ดำเนินงานตามโครงการในปีงบประมาณ 2555 ปรับปรุงคู่มือแนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2556 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ให้แก่ เจ้าหน้าที่สนง.พมจ. และผู้แทน อบท. 76 จังหวัด ส่งเสริม อบท. 76 จังหวัด ใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์เป็นกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ทางสังคมของชุมชน และประมวลผลเป็นรายงานสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน ออกติดตาม การดำเนินงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ทั้ง 4 ภาค และท้ายสุดรวบรวมข้อมูลจาก 76 พื้นที่ วิเคราะห์ ประมวลผล พร้อมรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมและส่งคืนพื้นที่ จากการศึกษาพบว่าผลการศึกษาคำดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล 76 พื้นที่ พบว่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์โดยภาพรวมเฉลี่ย 76 พื้นที่เท่ากับร้อยละ 70.63 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงปานกลาง จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์โดยภาพรวมสูงสุด 5 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดพิจิตร 76.04 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงสูง รองลงไป คือ จังหวัดเลย 75.77 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงสูง จังหวัดแพร่ 74.06 จังหวัดระยอง 73.05 และจังหวัดปราจีนบุรี ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงปานกลางปานกลาง มีจังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ 76 พื้นที่ จำนวน 39 จังหวัด โดยจังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมต่ำสุด มีค่าดัชนี 64.83 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงต่ำ

เมื่อพิจารณาระดับความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมเป็นรายภาคพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมสูงสุด 70.91 รองลงมาเป็นภาคกลาง 70.63 ภาคใต้ 70.50 และภาคเหนือ 70.40 ทุกภาคมีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงปานกลาง ทั้งนี้ภาคที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ 76 พื้นที่ คือ ภาคเหนือและภาคใต้

สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2556 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าดัชนีเฉลี่ยในภาพรวม 76 พื้นที่ในแต่ละมิติพบว่า มิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติที่อยู่อาศัย 70.63 รองลงมาคือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 70.57 และมิติสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร/พลังงาน 70.54 มิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของ

มนุษย์ต่ำสุด คือ มิติศาสนา-วัฒนธรรม 70.10 ทุกมิติค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับความมั่นคงปานกลาง

การศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์สู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการในการนำมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อรองรับข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาฐานข้อมูลด้านความมั่นคงของมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปสู่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อเข้าถึงและสามารถทำงานแก้ไขปัญหาเป็นรายบุคคลได้ อันนำไปสู่การสร้างความมั่นคงของมนุษย์อย่างยั่งยืน

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ไปใช้ประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความมั่นคงของมนุษย์ และใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน กำหนดแผนงาน/โครงการ และการนำไปปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการจัดอบรม สัมมนาเพื่อให้ความรู้ด้านมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์แก่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 76 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง โดยแบ่งการสัมมนาออกเป็น 4 ภาค อย่างต่อเนื่อง

2. ควรพัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจ สามารถใช้ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ได้

3. ควรมีการขยายพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์รายบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเดิม และเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน และสามารถนำข้อมูลไปประโยชน์ได้จริงในการวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยต่อไป

.....

เอกสารอ้างอิง

- เจตน ดิษฐอุดม. (2557). ผลลัพธ์ของการใช้จ่ายภาครัฐที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทพิเนศพรินท์ติ้งเซ็นเตอร์จำกัด.
- ญาเรศ อัครพัฒนานุกุล. (2556). ศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ณัฐกร เฟลท. (2555). การศึกษาและพัฒนาระบบช่วยเหลือทางสังคมในภาวะวิกฤติ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนสามัญ
- พรประภา สิ้นธนาวา และคณะ. (2556). แนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์สู่การปฏิบัติ ปี 2556. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2546). การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาองค์กร บรรยายในการสัมมนา นายจ้างและลูกจ้างภาครัฐวิสาหกิจ เรื่อง ระบบทวิภาคีกับการแก้ปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ. วันที่ 6-8 มีนาคม 2546 โรงแรมพญาเชนเตอร์ เมืองพัทยา ชลบุรี จัดโดย กองรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
- ศุภวัฒนากร วงศ์ธนาสุ และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2556). ศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนในการจัดการสุขภาพ. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). แนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์สู่การปฏิบัติ ปี 2556. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ข้อมูลออนไลน์

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). คำนิยามและความหมายของความมั่นคงของมนุษย์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=7075 (สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2560)
- พนารัช ปรีดากรณ์. (2558). ความมั่นคงของมนุษย์ในอาเซียน. ส่วนอาเซียน สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ. กรมประชาสัมพันธ์ [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4596&filename=index (สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2560)